

Plaça de Mossèn Joaquim Boronat

Josep Gual Gallofré

Tal com vaig fer amb la plaça de la font, també m'agradaria ara fer-ho amb la plaça de mn. Boronat -popularment anomenada "de les monges"-.

Si m'atrevia a escriure de la plaça de la font perquè em semblava que en sabia moltes coses, potser també em puc atrevir amb la de mn. Boronat.

Vaig viure fins que em vaig casar a tocar a la de la Font. A la de mn. Boronat hi vaig treballar ben bé durant trenta anys en un taller que hi tenia el meu pare. Però així com a la de la Font hi havia moltes coses per explicar, de la gent i el seu moviment, la plaça com a espai, va estar sempre intacta llevat de remodelar alguna façana; en canvi la dedicada al mossèn ha sofert diverses modificacions estructurals de la mateixa plaça. I poca cosa puc dir de la gent.

Per començar cal referir-nos a la capella del Roser que estava situada a continuació seguint el traçat del costat de les cases que porten els números parells del carrer d'Antoni Roig, trencant la línia tot fent una mica de sortint, i deixant un pas de carrer estret entre la darrera casa del carrer Roig i la capella. La capella tenia tots els números de perdedora. S'havia parlat de derruir-la pel seu estat decrepit; el carrer Roig era una barrera sencera, sense interrupcions, des de la plaça de la Font fins a l'actual carrer Lleida, llevat d'aquest carrer estret entre la capella i la darrera casa del carrer Roig, i si hi havia algun pas a la barrera eren entrades a finques particulars. Amb aquests antecedents la capella estava sentenciada, més encara quan al juliol del 1936 es va desencadenar la bogeria de la guerra que ja en el seu principi va afavorir aquell afany destructor que porten totes les guerres. La capella va anar a terra. Aquell carrer estret que era tota la comunicació des del carrer Antoni Roig cap a les finques i fàbriques de l'altre costat de la barrera, es va eixamplar.

Va ser important per la fàbrica CEMSA i pel taller del meu pare on vaig treballar jo, durant trenta anys.

En enderrocar la capella es va descobrir una fossa amb nombrosos enterraments antics. Es van treure totes les restes humanes i es van portar al cementiri. Aquesta fossa de forma cúbica, era excavada en la roca viva de la zona, tan dura que quan el 1937 amb la necessitat d'obrir refugis subterranis per protegir-se dels bombardeigs, es va pensar d'aprofitar-ne l'excavació com a inici d'un refugi, però en van desistir en trobar la roca d'una duresa massa difícil d'aprofitar.

En derruir la capella, la plaça es va veure ampliada; abans només era una placeta darrera la capella. Es va transformar en una plaça prou gran on diversos anys s'hi va fer el ball de festa major.

El taller del meu pare i de l'oncle Francesc, tancava amb la seva façana tota la part del costat sud de la plaça. L'edifici del taller tenia la seva important història. Era una mostra de la incipient industrialització del nostre país, XVIII o XIX.

Com que aleshores no hi havia encara la xarxa elèctrica, ni potser prou producció d'aquesta força, les fàbriques tenien màquines de vapor o aprofitaven la força hidràulica dels rius. La fabrica de la Torre se servia de la força d'un animal que com si rodés la sínia, feia anar la barra amb les politges que transmetien la força als telers. Costa de creure, però jo encara

vaig poder veure els vestigis d'aquella instal·lació, tan primitiva, que ho demostraven.

Vaig veure encara el punt del sostre on hi havia el rodament de l'eix vertical, com també una part de la corba circular pel pas del rodar de l'animal.

D'aquest sistema motriu en deien un "vògit". Els fusters del serrar en cercle en diuen "vogir". El diccionari diu "vogi": Volt, circumferència d'una cosa/ pista de l'animal que dóna voltes a una sínia, etc.

Dediquem un record cap aquell matxo o mula que en lloc de rodar a la sínia al sol a l'aire lliure i sentint els ocells i olor d'herba fresca, restava tancat en una fàbrica amb pudor del greix de les màquines i el soroll eixordador dels telers.

La nau de la fàbrica devia tenir una llargada total d'uns 360m. i una amplada de 10m., el taller de fusteria Gual només n'ocupava una quarta part, i al seu damunt un seguit d'habitatges pels treballadors de la primitiva fàbrica i les seves famílies. Ben bé com una petita colònia fabril. La nau estava situada al costat i al llarg del carrer que s'iniciava tocant la Capella. La façana que donava a la plaça formava una L i devia ser la part de l'edifici destinat a oficines, magatzem i altres habitatges, etc.

Durant molts anys el taller de fusteria Gual va tancar, com hem dit, la part del costat de mar de la plaça, fins que tot el que era la fusteria, restes d'habitatges i un ampli pati interior va anar a parar a CEMSA, i als pocs anys, atès que ja estava afectada aquesta finca per l'ampliació de la plaça i del carrer, es va procedir a l'execució de l'enrunament de la primitiva fàbrica quan CEMSA va acabar la seva activitat.

Amb tot això es va obtenir una plaça ja de bones dimensions. S'hi va fer un brollador al centre, que en principi i per mitjà d'un programa que imagino electrònic, canviava diverses formes i figures dels rajos d'aigua, fins que es devia espatllar. Darrerament, després de treure el brollador i refer l'enrajolat, s'ha proveït una part de la plaça de mobiliari d'aparells gronxadors i jocs infantils.

La plaça per fi està ben acabada i polida, podem dir. Si ens fixem en els edificis que la tanquen no podem estar tan contents, si em permeteu que ho digui. La paret que tanca la part de llevant, una paret rústega de l'edifici de

l'hospital, té tota la dignitat que li cal a un edifici com aquest. La paret que tanca pel costat de garbí, malgrat que no és la façana principal d'aquella casa, no queda malament. Té una qualitat prou bona, i a més té la pàtina dels anys. Llàstima que la caseta que hi havia fent cantonada amb el carrer del Rosari, que en dèiem ca la Zeta, una caseta primitiva com una mostra de construcció senzilla i rural del país, va anar a terra. S'hi ha fet una casa de pisos que s'allarga pel carrer del Rosari. S'han aplicat molts diners a construir, aquí i arreu, cosa que sabem que ha acabat malament, però és que també el que s'ha construït ha estat amb la ràbia d'anar a guanyar milions de pressa tot potinejant com qualsevol corrupte imputat. Encara hi queda un solar en aquest costat, veurem què hi faran.

El que sap més greu és que la casa de nova construcció que tanca la plaça per la cara sud, no està al nivell que la seva ubicació mereixeria. En altre temps un lloc tan ben situat era el que buscaven els bancs o grans firmes comercials, o centres oficials per fixar-hi la seva seu. O que un senyor amb diners hi bastís la seva gran casa per enorgullir la seva vanitat.

Potser tot això només eren coses que passaven abans.